

Válogatott Fekete Vince: *Vak visszhang*,
Sétatér Kiadó, Kolozsvár, 2015.

Szokás, hogy a negyedik, ötödik kötet után válogatott gyűjteménnyel jelentkezik a költő, amelyben – végigtekintve addigi pályáján – esszenciáját adja költői útjának, hozzátéve néhány jelenkori költeményét is – felmutatva, hol tart éppen az összegzést jelző lírai állapot.

Fekete Vince tartja magát ehhez a hagyományhoz. Ahogyan a hagyománytisztelet egész költői világára jellemző. A lírikus jól tudja: éppen az tiszteli legjobban a tradíciót, aki megújítva életben tartja azt.

A költő *Vak visszhang* című kötete a hagyományos líra nagy témáit – szerelem, halál, család, születés – jeleníti meg. Fekete Vince versvilága ebben az értelemben konzervatív jellegű. A hagyományt olyképpen újítja meg mégis, hogy szándékoltan szűkebbre vonja a nagy témák metafizikai távlatát. Lírai univerzumában a lét, a történelem és a társadalom „örök” problémái az egyedi és a személyes emberi kapcsolatokban, helyzetekben jelennek meg.

A klasszikussá vált költemények eredetileg sűrített és transzcendens jellegű motívumai, költői képei Fekete Vince verseiben oldottabbá, könnyedebbé válnak. Az oldottsággal összefüggésben fontos még a jóhangzás, a szinte *bel canto*-szerű dallamosság is. A hagyományos képalkotási mód, líranyelv, koherens jelentés-tani szerkesztettség megmarad, de épp a hangzás dallamossága ad mindennek lebegősen távolító hatást.

A kötet fontos sajátossága, hogy egyes szövegei akár elbeszéléseként is olvashatóak. Igaz: e művekben a szabályosan alkalmazott, kötött verstani formák zeneisége végül a líra kontextusába helyezi az eredetileg inkább a prózához köthető képi világot.

A szövegszerveződésben az ellipszis alakzata kitüntetett jelentőségű. A költő tudatosan kihagyja a háttérelbeszélésből azokat az elemeket, amelyek behatárolhatóvá tennék az olvasói jelentésadást – és éppen ezek hiánya tágítja ki és teszi teljessé a lírai jelentéspotenciált.

Egy önéletrajzi ihletettséggű „epika” lirizált töredékei a *Védett vidék* című ciklusban található, számozott részekkel ellátott versszakok (fejezetek), amelyek a kötet legjobb darabjai közé tartoznak. A tájleíró költészet hagyománya is ezekben érvényesül a legkreatívabban a látás, hallás és gondolkodás nyelv által létesített világában. A hagyományos líranyelv csak kis mértékben kerül közel a távolítás frivolitásához. A ver-

sek többségében a közvetlen megszólítás alakzata hozza létre magát a megszólított, a lírai ént.

Milyen szempontból, értelmezési horizontból kerülnek párbeszédbe Fekete Vince költeményei a líratörténet hozzá kapcsolódó verseivel? A saját élet- és műtörténet-tablóját mintegy ráhelyezi kanonizált költők élet- és műtörténetére. A két réteg egymással szoros összefüggésben értelmezhető. A különbség a korábbi nagy költemények metafizikai távlatának visszavétele Fekete Vince verseiben. Jó példa erre a Nagy László *Menyegző* című költeményére „ráírt” *Hőkamera* című verse. A szűkebb értelemben vett szerelmi, család-történeti témájú szövegek pedig a nagy történelem távlatát veszik vissza. Ehhez a vonulathoz köthető az *Óda a holnapi asszonyokhoz* – Vas István *Óda a tegnapi asszonyokhoz* című versének parafrázisa.

E költemények életrajzi referenciát sugallnak (ezt segíti a versmondatok koherens, lineáris jelentéstana is). Így például az apa halála után született versek, amelyek arról szólnak, hogy a költő megpróbálja feldolgozni az őt ért veszteséget, de ez végül nem sikerül neki. Ugyanakkor nem drámaian, hanem mintegy sanzonos oldottsággal beszél ki a fájdalmat (a *Hogy menjen, hogy ne is...* című vers kiváló példa erre). A *Piros autó lányomai a hóban* tulajdonképpen verses elbeszélés a költő gyermekének megszületéséről, cseperedéséről – a gyermek fiktív nézőpontjából elbeszélve.

A *Vargaváros* mintegy összefoglaló műalkotás: a könyv végén egybegyűjti, és koncentráltan szólaltatja meg az életmű szemléleti lényegiségeit, poétikai jellegzetességeit. Irodalomtörténeti szempontból a költészeti hagyományokkal való – ilyen típusú – párbeszéd, a kötött forma oldott, mégis tökéletesen virtuóz megvalósítása, a szellemes, könnyed hang – egy-két válogatott stílusfordulattal vegyítve – az ezredfordulót közvetlenül megelőző líra nyomaira emlékeztet. A hagyományos versnyelv sajátosságai megmaradnak. A lírai szemlélet az, ami megváltozik hozzájuk képest. Ez a költői világfelfogás, amely a '80-as, '90-es évek ideológiakritikai gondolkodását idézi fel, a metafizikával és a történelmi egészszelvésséggel szembeni bizalmatlanságon alapul. Ennek megfelelően a magánemberi tapasztalatokat tartja igazán hitelesnek – s ezek kifejezésére elemi módon éppen a líra alkalmas.

Payer Imre

